

„RAMPA“:

Cariera unei colecții

O colecție de literatură dramatică reprezintă pentru cultura unui popor semnul cel mai sigur al stadiului de dezvoltare a teatrului respectiv. Nu se poate concepe o mișcare de teatru fără o dramaturgie proprie de un anume nivel valoric, fără capodopere și scrieri mijlocii, fără un flux continuu al creației dramatice, din care timpul să discearnă ceea ce rămâne generațiilor viitoare. Dramaturgia editată reprezintă o certitudine a evoluției normale a teatrului. Prin tradiție, publicarea pieselor se înscrie în aria vieții teatrale normale; colecții și „biblioteci” specializate, printre care „Colecția Societății autorilor dramatici” și „Biblioteca Teatrului Național”, au dat la iveală, în trecut, cea mai mare parte a pieselor autohtone reprezentate, și o bună bucată de vreme a existat chiar obiceiul de a se difuza textul piesei în antractele reprezentației. „Rampa”, colecție ce apare în Editura „Eminescu” și de la a cărei inaugurare a trecut un deceniu, reține, în formula sub care ni se înfățișează acum, aproape tot ce aveau mai util și mai eficace colecțiile anterioare. Un format practic, argumentul autorului și selecția critică oferă, în principiu, întregul bagaj de informație pe care îl așteaptă cititorul de teatru, ca

și practicianul scenei, dispus să pună în valoare, în spectacol, respectivul text. Sigur că reformulări și completări sînt oricînd posibile. Ne referim la posibilitatea de a îmbogăți capitolul de anexe, eventual, cu ilustrații, cu mărturii de creație ale interpreților și cu sinteze ale operei dramaturgului respectiv.

Pînă în momentul acestei aniversări, „Rampa” rămîne cea mai importantă acțiune editorială în domeniul teatrului, comparabilă, poate, cu „Antologia”, în două volume apărută în aceeași editură, sub îngrijirea criticului Valeriu Răpeanu, și cu cele patru volume de antologie a teatrului scurt elaborate de Valentin Silvestru. Harnică în apariții, consecventă față de afișul teatral, pe care îl urmează fidel, publicînd foarte rar ceea ce încă nu s-a jucat, colecția include operele semnificative ale literaturii dramatice din ultimele două-trei decenii, precum și unele scrieri mai vechi. Nu lipsesc, din seria apărută pînă în prezent, nici lucrări controversate la vremea înscenării lor, dreapta judecată a timpului putînd acum să-și spună cuvîntul. Ecuația text-spectacol, în care intră, ca o componentă activă, și împrejurările specifice de recepție a operei, se rezolvă, astfel, încît putem afla rezistența în timp a scrierii dramatice, ca atare. Adesea, destinul unor scrieri dramatice a depins de nivelul

*) Editura „Eminescu”

transpunerii lor scenice. Au fost piese pe nedrept considerate ratate, iar scriitorii realmente înzestrați au cunoscut insuccesul nemeritat. O colecție de piese, când nu este prizoniera conjuncturii, devine un loc de tezurizare a valorilor.

„Rampa“ a publicat, cu precădere, piese de actualitate. Cum e firesc, termenul a fost înțeles în sensul lui profund, actualitatea nefiind determinată de decor sau de timpul acțiunii, ci de implicarea operei, simultan, în contingent și în durată. Astfel, șirul de volume diferite colorate, cu coperta atît de inspirat aleasă (cele mai multe dintre apariții își datorează prezentarea grafică lui Armand Crințea), se va înfățișa celor de mîine ca un autentic dosar al timpului nostru. Acesta pare să fi fost și criteriul principal de alegere și de publicare a pieselor în colecție. Recitind titlurile din repertoriul „Rampei“, descifrăm configurarea unui concept: nu neapărat desăvîrșirea literară, ci posibilitatea operei de a străbate epoca, într-o continuitate a tradiției îngemănată cu noutatea, cultivarea îndrăznelii tematice și de construcție, a limbajului și a tezelor. Teatralitatea, ca valoare perenă a operei, constituie, de asemenea, o categorie la care titlul colecției obligă. Nu neapărat o teatralitate în linie tradițională; de altfel, concepția redacției nu este tributară nici unei prejudecăți. Tradiția este preluată și integrată în actualitate, dar în prealabil purificată de vetust și anacronic.

Colecția adună, în volumele ei, dramaturgi prin vocație, precum și poeți și prozatori care s-au apropiat de teatru, dînd curs unei chemări autentice. Sînt publicate scrieri intrate în patrimoniul clasic, ca *Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu, *Ultima oră* de Mihail Sebastian, *Patima roșie* de Mihail Sorbul, *Căruța cu paiețe* de Mircea Ștefănescu, intercalate firesc printre lucrări ce abia aspiră să intre în conștiința publică. Colecția susține răspîndirea și cunoașterea unei opere, nu-i asigură eternitatea. Dar multe dintre lucrările tipărite au cunoscut longevitate scenică și adeziunea spectatorilor. *Opinia publică* de Aurel Baranga, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu, *Paradis de ocazie* de Tudor Popescu invită și la editarea unui serial al succesului de public, explicat, acum, și din unghiul comentariului critic asupra textului și a spectacolului. Și alte piese, care au cunoscut de asemenea gloria scenei, s-ar putea înfățișa gustului și judecății de valoare a generațiilor viitoare. *Mielul turbat*, de pildă, ar putea fi considerată, probabil, prima comedie care a marcat, în epocă, o nouă treaptă în evoluția speciei literare respective, după Caragiale și Mușatescu.

Negînd orice alt criteriu decît acela al valorii, „Rampa“ publică piese reprezen-

tative pentru cele mai semnificative orientări în teatrul ultimelor decenii: ipoteza istorică *Noaptea* de Mircea Radu Iacoban, interpretare în cheie filozofică a unui fapt-divers petrecut în istoria Moldovei, *Descăpăținarea* de Alexandru Sever, al cărei filon tragic evocă momente cruciale din destinele oamenilor care făuresc istoria națiunilor, parodia ale cărei semnificări răzbat prin veacuri, pînă aproape de noi *Croitorii cei mari din Valahia* de Alexandru Popescu, scriere, din păcate, uitată de teatre, după cum și autorul pare să fi uitat de uneltele sale (il regăsim doar în dramaturgia teatrelor de păpuși); piesa lui Mircea Micu *Avram Iancu*, despre care s-au spus și lucruri nedrepte, dar care, recitită acum, ne convinge că autorul ei e un dramaturg profund și agreabil.

Istoria modernă e abordată din perspectiva epocii revoluționare, ca în *Simfonia patetică* de Aurel Baranga, *Marele fluviu își adună apele* de Dan Tărchilă, *Dacă vei fi întrebat de Dorel Dorian*; a prăbușirii castei stăpînițoare, în *Citadela sfărîmată* de Horia Lovinescu; a complicațiilor sentimentale decurgînd din desfășurarea evenimentelor, în *Casa care a fugit pe usă* de Petru Vintilă.

Sînt incluși, în repertoriul „Rampei“, comediografi aflați la polii satirei moderne: Aurel Baranga și Teodor Mazilu, diferiți prin viziune și prin metoda de asanare morală. Polemici virulente cu credințe false sînt angajate în piesele semnate de Horia Lovinescu și Eugen Barbu, Fănuș Neagu și Theodor Mănescu, Ion Băieșu și Tudor Popescu, Iosif Naghiu și Virgil Stoenescu. Diversitatea formulelor și limbajului pieselor publicate conferă volumelor apărute pînă acum valoarea unui amplu tablou al creației literar-dramatice contemporane. În el se întilnesc, fericit, nu doar generații (de la decanul de vîrstă Mircea Ștefănescu la Mircea Săndulescu și Doru Moțoc), dar și artiști de structuri diferite, cultivînd atît tradiția oît și inovația, conflictul deschis ori cel latent, prospectînd necontenit realitatea, cu diverse mijloace. Trep-tat, adunînd cu sirguitoare competență și dăruire titlu lîngă titlu, de la aproape clasicul memorial dramatic *Jurnalul unei femei* la surprinzătorul florilegiu de stări tragice *Scoica de lemn*, „Rampa“ întreprinde opera culturală meritorie de a elabora sinteza artei dramatice, înfățișînd-o într-o reconfortantă unitate de valori.

Carol ISAC